

авторитетъ и едно плашило: той стана искренния приятел на „болния човѣкъ“, който залагаше душата си за цѣлостта на империята. — Слушай мене, казваше тоя зълъ гений на султана: централизирай, стискай, machкай. Дай на богатитѣ класи по-широка свобода, тѣ ще бждатъ доволни. За останалитѣ — бичъ и занданъ. — Въ разединение солидарността между опозиционитѣ сили на страната, Турция намираше своето спасение. Въ България, тази политика създаде едно обширно гробище, на което Алтжнъ Калоферъ бѣше центъръ.

Неусѣтно, Калоферската република замръкна съ сладки мечти и осъмна съ изгубено щастие.

У нея се бѣха създали чорбаджийтѣ, които станаха сжщински аяни въ Калоферския топракъ. Тази порода хора, която късно придобива съзнание за своитѣ отговорности, бѣше сурова, брутална, и по табихетъ не отстъпваше на султанизма. Пашитѣ бѣха самовластни господари въ своитѣ пашалѣци, тѣ имаха право да сждятъ безъ законъ, да издаватъ смъртни присѣди, както и да разполагатъ съ живота и имота на раята. Чорбаджиитѣ станаха нѣщо подобно. Запознати съ слабостта на народа, съ неговия характеръ, чуждъ за алчността, и съ неговитѣ нрави, чорбаджиитѣ спомогнаха на турската „централизация“ и на азиатската „администрация“ да бжде опустошена бърже страната: тѣ съставляваха душата на тая ориенталска администрация. Услуга за услуга. Ако чорбаджиитѣ бѣха рѣцѣтѣ на турското правителство, това трѣбва да отстъпи правата си на новитѣ паши, роднитѣ български чорбаджии, прототипъ на които ние — доколкото познаваме историята — не можемъ да посочимъ изъ друга общечовѣшка епоха¹⁾. Каквото бѣше, напр. Али

¹⁾ Може би — ние подчертаваме тие думи — само грѣцкитѣ „коджабашии“, „проестоти“ или „архонти“ по душевни дарби да съперничѣха на българскитѣ чорбаджии. Миризливитѣ цѣвтя